

УДК 611:378.147

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

Т. Ф. Дейнега, В. О. Рогуля, Н. Л. Свінцицька

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ORGANIZATION AND PERSPECTIVES OF THE INTRODUCTIONS OF CREDIT-MODULAR SYSTEM AT THE CHAIR OF HUMAN ANATOMY

T. F. Deynega, V. A. Rogulya, N. L. Svintsitska

HSEI « Ukrainian Medical Stomatological Academy», Poltava

Анотація статті. Найважливішим завданням вищої освіти України є досягнення максимального розвитку здібностей та можливостей студентів і забезпечення якості підготовки фахівців нарівні міжнародних вимог. Положення про впровадження кредитно-модульної системи в організації навчального процесу визначив порядок оцінювання знань та практичних навичок студентів.

Ключові слова: освіта у вищих медичних закладах, кредитно-модульна система, розвиток здібностей студентів, формування клінічного мислення, студентський науковий гурток.

Article summary. The most important task of higher education in Ukraine is to achieve the maximum development of skills and capabilities of students and ensure the quality of training in accordance with international requirements. Regulation on the introduction of credit-modular system in the educational process determines the order of evaluation of knowledge and practical skills of students.

Key words: education in higher medical institutions, credit-modular system, the development of abilities of the students, the formation of clinical thinking, student scientific circle.

Вступ. На сучасному етапі модернізації вищої освіти України найважливішим завданням є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог [1,2]. Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у Вищому державному навчальному закладі України «Українська медична стоматологічна академія» розпочалось з 1 вересня 2005 року для спеціальностей напрямку підготовки «Медицина». Положення про впровадження кредитно-модульної системи в організації навчального процесу визначає порядок оцінювання знань студентів, розроблений з метою удосконалення чинної в академії системи контролю якості знань студентів та адаптації до загальноєвропейських вимог [3].

Основне завдання - запровадити передбачену Болонською декларацією системи академічних кредитів, аналогічній ECTS (Європейській кредитно-трансферній системі).

Саме її розглядають як засіб підвищення мобільності студентів щодо переходу з однієї навчальної програми на іншу, включно з програмами післядипломною освіти. ECTS стала багатоцільовим інструментом визначення мобільності, засобом реформування навчальних програм, а також засобом передачі кредитів ВНЗ інших країн. В системі вищої освіти, що зорієнтована на передачу знань, покладається вся відповідальність на відтворюючу діяльність студента, якому належить суворе виконання певних функцій. Розвиваюче навчання культивує творчий підхід до діяльності, формує практичні навички та вміння, сприяє оволодінню засобами та способами мислення, розвиває уявлення, пам'ять, самодисципліну, формує емоційну культуру та культуру спілкування [4].

Основна частина. Основні принципи положення розкривають задачі в організації поточного і підсумкового контролю знань студентів, методику визначення показників академічної успішності студентів у системі кредитів та спрямоване на реалізацію наступних завдань: підвищення мотивації студентів до активної роботи із систематизації знань та їх засвоєнню впродовж навчального року переорієнтації цілей студентів з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, вмінь та навичок; проведення відкритого контролю знань, тобто ознайомлення студентів на початку вивчення дисципліни з контрольними завданнями та всіма формами контрольних заходів і критеріями їх оцінювання. Перехід до нової системи організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи потребує від професорсько-викладацького складу кафедри анатомії людини оволодіння новою системою психолого-педагогічних та методичних вмінь, сучасними технологіями навчання та визначення кінцевої цілі твоєї дисципліни, виходячи із стандартів освіти відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми. Для цього треба вміти, структурувати навчальну програму із анатомії людини в модулях, змістових модулях, нормувати модульну структуру програми в залікових кредитах ECTS; будувати рейтингову шкалу оцінювання ECTS; визначати зміст та форми самостійної роботи студентів згідно зі специфікою дисципліни; визначати критерії діагностики успішності навчання.

Для кращої діяльності та оцінювання знань заняття доцільно розділити на три етапи: 1) оцінювання ступеня оволодіння практичними навичками, 2) тестовий контроль; 3) усне опитування. На першому етапі студент на вологих анатомічних препаратах, муляжах демонструє частини органів, їх топографію, анатомічні утворення. Оцінювання кожного розділу має свою шкалу балів. Така система оцінювання студентів є універсальною, вона здатна виявити всі недоліки в підготовці до тієї чи іншої теми модуля, враховує практичне значення і складність засвоєння кожного модуля.

Для активації навчального процесу при вивченні предмета «анатомія людини» дієвим виявляється залучення студентів до роботи студентського науково-дослідного гуртка кафедри. По - перше при підготовці доповідей, які студенти готують до виступу на засіданнях гуртка, вони більш поглиблено вивчають матеріал по досліджуваній темі, використовуючи велику кількість додаткової літератури, Інтернет, що значно розширює їх кругозір. По - друге, здобуваються практичні навички, при роботі над виготовленням анатомічних препаратів.

Інноваційно-освітні технології широко використовуються на практичних заняттях та при читанні лекцій. На практичних заняттях практикується перегляд відеоуроків американських науковців Томаса Майерса та Сьюзен Хілман на диску в форматі 3D по темах занять з послідовним обговоренням проблеми. Практично всі лекції супроводжується мультимедійними презентаціями. На одній із лекцій продемонстровано хід операції на серці, що визвало велику зацікавленість у студентів. А при вивченні органу зору, на практичних заняттях студентам демонструють цикл лекцій професора Жданова, які викликають велику цікавість, особливо в плані корекції зору без окулярів. Для кращої підготовки медичних кадрів використовується комп'ютерний або письмовий тестовий контроль, який дозволяє охопити значно більший об'єм навчального матеріалу і чітко розмежувати знання студентів, підвищити об'єктивність оцінок, ніж усне опитування. Тестові завдання дозволяють порівняльно оцінити модулі за ступенем їх складності, тобто виділити легкі, середні та важкі для сприйняття студентами, а це важливо для вдосконалення навчального процесу. Цей метод дає можливість б подальшому підготувати студентів до складання ліцензійного державного іспиту „Крок-1”.

Але є також недоліки тестового контролю: - неможливість формувати у студентів аналітичного мислення; вміння будувати аргументовану логічну відповідь, що потрібно у майбутній лікарській діяльності, а також оцінити ступінь оволодіння практичними навичками. Підвищення якості підготовки студентів до успішної професійної діяльності в умовах європейської конкуренції неможливе без створення сучасної матеріально - технічної, науково-дослідної бази, що забезпечували б процес навчання на рівні передових інноваційних технологій. Хочеться відмітити, що спостерігається підвищення зацікавленості до вивчення предмета у студентів, після того, як на засіданнях СНДГ, вони бачать роботи своїх однокурсників, слухають про хід, методикау виготовлення препаратів, про їх наукову і навчальну цінність.

Такий «сухий» предмет, як анатомія людини можливо «оживити» ігровим методом. Наприклад, провести гру в слова. Ідея гри полягає в тому, що перший студент називає анатомічний термін, а наступний студент підбирає термін на літеру, якою закінчується перше слово. Наприклад: cranium, mandibula, apex і т. д. З метою удосконалення задач рекомендується проводити гру по певній тематиці: кісткова система, череп, м'язова система, внутрішні органи і т.д. Під час гри перевіряються знання студентів з анатомії, по певній темі, визначається загальний рівень розвитку, вносяться корективи з вимови терміна: правильність закінчення, наголос. Така гра може займати не більше, ніж 5 хв. навчального часу і повністю замінити фронтальне опитування. Такі заняття оживляють атмосферу в учбовій кімнаті, спонукають студентів повторяти пройдений матеріал. Окрім вказаного методу можливо примінити і інші: проведення анатомічного «Брейн-рингу», складання кросвордів, рольові ігри, коли студент являється певним органом і де можливо прослідкувати взаємозв'язок між органами та системами.

Інноваційно-освітні технології широко використовуються в роботі студентського наукового гуртка кафедри анатомії людини. На засіданнях більша кількість доповідей презентована у мультимедійному форматі. Слід відмітити, що перехід до такого виду презентації наукової інформації, значно поглиблює кругозір студентів, бо при підготовці

доповіді, вони використовують велику кількість, як друкованої літератури, так і джерела, які у великій кількості представлені в мережі інтернет.

На кафедрі анатомії розроблені методологічні принципи формування в студента клінічного мислення. Для прикладу можна навести формування клінічного мислення на лекції для стоматологічного факультету: «Розвиток обличчя. Аномалії зубів. Молочний та постійний прикуси. Поняття про артикуляцію, оклюзію». На лекції поряд із механізмами закладання органів обличчя ротової порожнини, анатомічними аспектами теми дається визначення аномалій та вад розвитку, пояснюється їхня дія на функцію порожнини рота. Демонструються слайди, визначаються методики оперативних втручань. Акцентується внесок вчених ВДНЗУ „УМСА” в розробку методик оперативної пластики.

Висновки. Упровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес, як показала наша практика, дало такі позитивні результати: - студенти намагаються не пропускати заняття; - більш старанно готуються до практичних занять, тому що всі опитуються на кожному занятті. Які б методи навчання ми не застосовували, головне наше завдання формувати у студентів міцні, базові знання з анатомії, які студенти в повному обсязі зможуть застосувати на клінічних кафедрах і при написанні „Крок 1”.

Такий комплексний підхід до викладання дисциплін і виховання студентів у вищому медичному навчальному закладі може забезпечити якісну підготовку студентів - майбутніх лікарів.

Література

1. Система управління якістю медичної освіти в Україні / [І. Є. Булах, О. П. Волосовець, Ю. В. Вороненко та ін.].- Д.: „Арт-прес”, 2003 - 212с.
2. Пидаев А.В. Болонский процесс в Европе. Что это такое и нужен ли он в Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в Европейское образовательное пространство / А.В. Пидаев, В. І. Передерий. - Одесса 2004. - 192 с.
3. WFME Task Force on Defining International Standards in Basic Medical Education // Report of the Working Party, Copenhagen, 14-16 October 1999. - Medical Education. - 2000. - 34. - P. 665-675.
4. Кобзар О. Б. Дидактична роль нових інформаційних технологій у загальному процесі вищої медичної школи // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. /ред. кол.: В. О.Зайчук (головний редактор), - К.: НМЦ ВО, 2002; вих. 32. - с. 89-96. в-32, с.86
5. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник. - К.: Вища школа 1997. - 304 с.
6. Поляченко Ю. В. Медична освіта в Україні / Ю. В. Поляченко, Б. Г. Передерий, О. П. Волосовець (та інші). - Київ: «Книга плюс», 2005. - 384 с.